

<<< Natrag

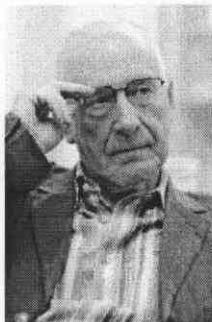
Datum objave: 29.3.2009 Rubrika: 7. dan

razgovor: IVO ŠLAUS, AKADEMIK I POKRETAČ INTERNETSKOG PORTALA vrijemeje.com KOJI ŽELI ANGAŽIRATI LJUDE KOJI RAZMIŠLJAJU O KRIZI, TE PRONALAZE I NUDE RJEŠENJA

Trebaju nam novi Marx i Krlježa

Postoji briljantna analiza Marxa ili briljantni radovi Ricarda ili Smitha koji se odnose na 18. ili 19. stoljeće, dakle na sasvim drugo vrijeme. Oni nisu mogli predskazati situaciju koju danas imamo. Nama nedostaje dimenzija umjetnika koji gledaju na krizu. Opet ćemo se naći u situaciji da o ovoj krizi ni jedan umjetnik ne raspravlja umjetnički.

Razgovarao Tihomir PONOŠ
Snimio DAVOR KOVAČEVIĆ

Prije mjesec dana pokrenut je internetski portal vrijemeje.com. Smisao je portala da ljudi angažirani na njemu (kao i oni koji se žele priključiti) razmišljaju o krizi, pokušavaju pronaći i ponuditi rješenja i, ako ništa drugo, započeti ozbiljnu i temeljitu raspravu o ozbiljnoj krizi. Portal je pokrenut u suradnji sa Svjetskom akademijom znanosti i umjetnosti i Rimskim klubom. Glavna je pokretačka snaga portala akademik Ivo Šlaus, glasoviti fizičar, svojedobno i saborski zastupnik SDP-a.

Odakle ideja da se pokrene poseban portal vrijemeje.com koji raspravlja na nešto drugačiji način od onog kojega možemo vidjeti o krizi?

– Suština je u tome da je kriza vrlo ozbiljna i zahtijeva da joj se svi intelektualci posvete. Taj problem nadilazi pojedinu znanstvenu disciplinu, ali nadilazi i ono što bi se klasično nazvalo gospodarstvom jer kriza je i ekonomska, i energetska, i ekološka, istovremeno je i moralna i socijalna. Očito je da ni jedna grupacija ne može sama za sebe pokušati sve to riješiti. Ne može to riješiti niti bilo koja trenutna politička

grupacija bez obzira je li na vlasti ili ne. Kriza zahtijeva angažman što je moguće većeg broja ljudi.

Glasovita Einsteinova izjava

Zašto političke grupacije to ne mogu riješiti? Znači li to da su preglupe?

– Ne. Same po sebi ne mogu to riješiti. Obama ima e-mail s više od 13 milijuna ljudi u adresaru. Ako pogledate u odnosu na veliku zemlju kao što je SAD onda je to respektabilan broj jer svaki taj broj morate pomnožiti s deset. On tako komunicira i politička elita je tako u najužoj vezi sa svim građankama i građanima. To je jedan poticaj. Osim toga, još 2007. godine na konferenciji Rimskoga kluba tadašnji izvršni direktor MMF-a Rodrigo Rato govorio je o financijskoj krizi kao jednoj od najvažnijih tema. Cijela 2008. bila je posvećena toj temi i nama se činilo da ta rasprava ne može biti reducirana na to da inicijativa dolazi samo od vlade ili samo od političkih stranaka te da je ona i naš zadatak.

Smatrate da je kriza višestruka i isprepletana, a smatrate i da ju stare metode ne mogu riješiti.

Koje su metode koju krizu mogu riješiti?

– Postoji glasovita Einsteinova izjava koja kaže da ono što je dovelo do problema teško može biti upotrebljeno da te probleme riješi.

Znači li to da se trebamo riješiti znatnog dijela ekonomista?

– Ne, daleko od toga. Također ne znači da su sve metode koje smo probali ranije pogrešne. Manje-više situacija je ista kao u tipičnoj znanosti: zadržava se sve što je vrijedno i na to se nadograđuju nove stvari i nove ideje. U ovoj krizi su najpotrebnije nove ideje, nove metode, a toga ima jako malo, zanemarivo malo. Ovo je prvi put da imamo krizu koja je istovremeno globalna i lokalna. Ovo što imamo u Hrvatskoj je ipak i određeno naslijeđeno stanje, jer kako je nedavno rekao predsjednik HGK Nadan Vidošević, mi imamo krizu već desetljećima.

Svatko svojim putem

Dakle, sad imamo krizu na krizu.

– Tako je. Drugi veliki problem je kada velika većina ljudi iz političke sfere danas govori o krizi, govori o njoj kao da je to jedna od onih gripa koje nam dolaze, kao da je to prirodna pojava koju moramo izdržati, pa će sve biti riješeno. Ništa neće biti riješeno. To je kriza koju smo i mi stvorili i moramo naći rješenje za ove probleme koje imamo. Ako bismo slijedili kako će to riješiti SAD, Njemačka ili Mađarska, vidjet ćemo da ne možemo slijediti isti put. Svatko će naći neko svoje originalno rješenje vodeći računa o tome što su drugi radili. Zato se čini da je ovo jedinstven intelektualni izazov i bilo bi nezamislivo da se na njega ne odgovara.

Rekli ste nema novih ideja i metoda, a napisali ste da ni u Hrvatskoj, a ni svijetu nije učinjeno ništa da se kriza spriječi, pa ni da se ublaži. U Hrvatskoj se već tjednima govori o antirecesijskim mjerama Vlade kao pokušaju ublažavanja krize, nasuprot Vašim riječima.

– Prijedlog nije došao samo od Vlade. Predlagale su i političke stranke, sindikati, HUP. Sve te mjere kasne barem godinu dana i to je neoprostivo. Nadalje, cijelo vrijeme se govori samo o ekonomskoj dimenziji, a ne gledaju se sve druge dimenzije koje su jednako važne.

Je li moguće riješiti jednu dimenziju, a ostale ne?

– Po meni nije. Mora se rješavati sve istovremeno i to karakterizira današnji globalni svijet.

Pelješki most suvišan

Dakle, istodobno treba rješavati ekonomsku krizu i primjerice problem krčenja Amazonske prašume?

